

Caritas aan de Vliet

Uitgave: RK Federate Vlietstreek
29 mei 2019

Bij de voorpagina:

“Voor wie ben ik een naaste?”

Schilderij van de barmhartige Samaritaan (Lc 10,25-37)
van Vincent van Gogh

1. Inleiding

De r.-k. federatie Vlietstreek omvat drie parochies: de H. Bonifatius, Sint Maarten en Trinitas. Zij bestaat uit vier geloofsgemeenschappen rond vier kerkgebouwen: de HH. Benedictus en Bernadette en de H. Bonifatius (samen de H. Bonifatiusparochie), de St. Martinus (Sint Maartenparochie) en de HH. Petrus en Paulus (Trinitasparochie). Het territorium van de parochies ligt in drie verschillende gemeenten: de H. Bonifatius in Rijswijk en een deel van Den Haag (Spoorwijk en Laakkwartier), de Sint Maarten in Voorburg en de Trinitas in Leidschendam en een deel van Den Haag (Leidschenveen). Voorburg en Leidschendam vormen samen met Stompwijk de gemeente Leidschendam-Voorburg. Voorburg kent ook de parochie van de Verrezen Christus, die geen deel uitmaakt van de federatie Vlietstreek, maar wel deelneemt aan de IPCI Leidschendam-Voorburg. Met deze notitie wordt in kaart gebracht hoe de caritas binnen de vier geloofsgemeenschappen gestalte krijgt. Daarmee dient deze notitie als basis voor de organisatie van het diaconale werkveld in de komende tijd.

De diaconale activiteiten binnen de parochies kunnen we onderverdelen in drie gebieden:

- leniging van individuele materiële nood in de eigen omgeving
- aandacht voor mensen binnen de geloofsgemeenschap
- bewustwording en leniging van nood in de wereld.

Na de beschrijving van diaconale activiteiten volgens bovenstaande indeling wordt er aandacht besteed aan de bevordering van de diaconale houding van de parochianen en vervolgens wordt er een overzicht gegeven van de organisatie van het diaconale werkveld.

2. Leniging van individuele materiële nood in de eigen omgeving

2.1. *Parochiële Caritasinstellingen*

Het lenigen van materiële nood in de eigen omgeving is de doelstelling van de Parochiële Caritasinstelling (PCI). Artikel 3 van het Algemeen Reglement voor het bestuur van een (inter)parochiële Caritasinstelling in de

Nederlandse R.-K. Kerkprovincie luidt: *“De caritasinstelling heeft ten doel, de caritas permanent een herkenbare plaats te bieden binnen en vanuit de parochiegemeenschap(en) en een werkzaam instrument voor de caritas in de parochie(s) te zijn. Zij beheert het daarvoor opgebouwde vermogen van de caritasinstelling en zorgt voor het verwerven van middelen alsook voor de doelmatige aanwending daarvan ten bate van de caritas onder het kerkelijk gezag van de bisschop.”* De PCI of IPCI is een eigen zelfstandige rechtspersoon. De bestuursleden worden door de bisschop benoemd. Het bestuur van de (I)PCI dient jaarlijks met het parochiebestuur te overleggen over het te voeren diaconale beleid.

De Bonifatiusparochie kent een PCI werkend voor beide geloofsgemeenschappen. Leidschendam-Voorburg kent een IPCI voor de parochies Sint Maarten, Trinitas en Verrezen Christus. Deze IPCI is per 1 januari 2017 ontstaan door een fusie van de PCI Leidschendam met de IPCI Voorburg.

De caritasinstellingen richten zich vooral op het lenigen van individuele nood binnen het territorium van de betreffende parochies. Naast de opbrengsten uit vermogen zorgen collectes voor de benodigde middelen. Met de collectes worden de parochianen ook betrokken bij het diaconale werk van de (I)PCI. De individuele financiële hulpverlening geschiedt op basis van aanvragen. Daarnaast worden jaarlijks door de IPCI van Leidschendam-Voorburg bij een aantal gezinnen een kerstenvelop bezorgd.

Vanuit de IPCI in Leidschendam-Voorburg worden ook activiteiten die onder de twee andere gebieden vallen, ondersteund. Zo ontvangt de MOV jaarlijks een bijdrage ter ondersteuning van missionarissen en missionair werkers afkomstig uit de eigen gemeenschap. Het parochiële bezoekerwerk binnen de Trinitasparochie wordt financieel ondersteund en binnen de Sint Maartenparochie wordt bijgedragen aan kerstattenties voor oudere en zieke parochianen. De IPCI zorgt ook jaarlijks voor bloemen voor mantelzorgers.

2.2. Voedselbank

Voedselbanken maken geen deel uit van de parochies. Wel zijn er in de Bonifatiusparochie twee uitgiftepunten waarbij parochianen actief betrokken zijn. Dit is het uitgiftepunt in Laak, Ketelstraat 23, Den Haag, en het uitgiftepunt in de Benedictus en Bernadettekerk. In dit laatste geval

levert de parochie met het beschikbaar stellen van ruimte en faciliteiten een substantiële bijdrage aan deze activiteit. De PCI van de Bonifatiusparochie ondersteunt beide uitgiftepunten door voor hen geld te beheren. Dit financieel beheer bestaat eruit dat zij als rechtspersoon met ANBI-status giften voor de uitgiftepunten in ontvangst neemt en dit geld op hun aangeven aan hen beschikbaar stelt.

Verder is er een uitgiftepunt in Voorburg: Van Alphenstraat 63L, en in Leidschenveen in het kerkelijk centrum De Leidraad, Harriet Freezerhof 20, Den Haag. Er is voor zo ver bekend geen directe betrokkenheid van parochianen bij de organisatie van deze twee uitgiftepunten.

Binnen alle geloofsgemeenschappen is er sprake van voedselinzamelingen voor de voedselbanken. Binnen de Bonifatiusparochie is dit wekelijks. De parochies Sint Maarten en Trinitas kennen een jaarlijkse interkerkelijke voedselinzameling. De geloofsgemeenschappen kennen geen collectes ten bate van de voedselbanken. Wel heeft de St. Martinus een vaste collecte-bus 'Antoniusbrood' voor de Voedselbank.

2.3. De locale situatie

Het lenigen van materiële nood in de eigen omgeving vraagt om inzicht in de locale situatie, het kennen van de specifieke noden en het kennen van andere instanties die op dit gebied werkzaam zijn. Deze kennis is vooral bij de besturen van de PCI en IPCI aanwezig.

Zowel in Den Haag als in Leidschendam-Voorburg en Rijswijk zijn er sociale fondsen die voor individuele financiële ondersteuning zorgen. In Leidschendam-Voorburg is dit de Stichting Het Sociaal Fonds en in Rijswijk is dit SUN (Stichting Urgente Noden). In beide gevallen zijn er parochianen die deel uitmaken van de besturen. Den Haag kent de Stichting Samenwerking Sociale Fondsen (Stichting SSF).

Naast de sociale fondsen onderhouden de PCI en de IPCI contacten met maatschappelijk werk en – evenals de portefeuillehouder diaconie binnen het pastoraal team – met de diaconieën van de protestantse kerken.

2.4. Diversen

Binnen de federatie is er bijzondere aandacht voor gedetineerden. In het weekeinde van zondag van de goddelijke Barmhartigheid (tweede zondag

van Pasen) staan de vieringen in het teken van het justitiepastoraat en wordt er voor de stichting Uitzicht gecollecteerd. Met Kerstmis worden er door de leerlingen van de Maartenschool kaarten naar gedetineerden gestuurd.

Vanuit de Bonifatiusparochie wordt er deelgenomen aan de interkerkelijke werkgroep De Samenlopers. Zij organiseert ondersteuning en activiteiten voor de bewoners van het AZC in Rijswijk. In Leidschendam-Voorburg is er contact met het vanuit de lokale Raad van Kerken opgezette maatjesproject voor statushouders.

De IPCI van Leidschendam-Voorburg onderhoudt goede contacten met de SchuldHulpMaatje uitgevoerd door Stichting Arm in Arm Leidschendam-Voorburg. Parochianen zijn actief bij dit werk betrokken.

3. Aandacht voor mensen binnen de geloofsgemeenschap

Samen een geloofsgemeenschap vormen vraagt dat we ons met elkaar verbonden weten en aandacht hebben voor elkaar. Dit is een pastorale activiteit en heeft te maken met het opbouwen van de gemeenschap: gemeenschapspastoraat. Bij de werken van barmhartigheid gaat het niet alleen om het lenigen van materiële nood, maar ook om het aandacht hebben voor de kwetsbare leden van de gemeenschap. Zo kent aandacht hebben voor elkaar ook een diaconale dimensie.

De parochies Sint Maarten en Trinitas kennen een gezamenlijke werkgroep Volwassenenpastoraat met bijzondere aandacht voor de ouderen. Zij verzorgen activiteiten overdag, waarbij parochianen in de gelegenheid zijn om elkaar en leden van het pastoraal team te ontmoeten. De pastorale ontmoetingsmiddagen (in het verleden werd dit omgekeerd huisbezoek genoemd), een zomers uitstapje en de Christmas Tea of Nieuwjaarsbijeenkomst zijn jaarlijks terugkerende onderdelen van het programma. De werkgroep ondersteunt de jaarlijkse gemeenschappelijke Ziekenzalvingen. Daarnaast wordt via de parochiecontactpersonen contact onderhouden met individuele oudere en zieke parochianen en wordt er aandacht besteed aan hun lief en leed. Zo ontvangen parochianen van 80 jaar en ouder jaarlijks een verjaardagskaart. Zieke en eenzame ouderen binnen

de parochies ontvangen met Palmzondag een palmpaasstok, gemaakt door kinderen uit de parochie. In de parochie Sint Maarten brengen kinderen van de Sint Maartensschool met het feest van Sint Maarten een fruitmandje langs. In beide gevallen dragen de parochiecontactpersonen de adressen hiervoor aan.

De Bonifatiusparochie kent een werkgroep Zieken en Ouderenbezoek, die tweemaal per jaar een middag organiseert voor ouderen en zieken, waarvan een met een gezamenlijke Ziekenzalving. Verder bezoekt de werkgroep ouderen en zieken en zorgt zij voor een attentie rond Pasen en Kerstmis. Het gaat bij de Paasattentie vooral om het palmtakje dat altijd erg gewaardeerd wordt. Ook zij zorgt voor de adressen voor het bezorgen van de palmpaasstokken door de kinderen van de parochie.

In de Benedictus en Bernadettekerk zijn er maandelijks op twee woensdagen maaltijden. Voor een klein prijsje wordt er een maaltijd en gezelligheid geboden. Ook kennen de Benedictus en Bernadettekerk en de Bonifatiuskerk het zogenaamde altaarbloemetje: bloemen die na afloop van de zondagse viering als teken van aandacht naar een parochiaan gaan.

Zowel de Bonifatiusparochie als sinds kort ook de Sint Maarten- en Trinitasparochies kennen een werkgroep nabestaanden die contact opnemen met de nabestaanden nadat er een uitvaart heeft plaatsgevonden met kerkelijke betrokkenheid vanuit de parochies. Vanuit de Bonifatiusparochie wordt er jaarlijks in samenwerking met de vereniging Humanitas een Lotgenotengroep Rouw gestart.

In de Petrus en Pauluskerk is er jaarlijks een zondagse viering waarvoor mensen met een verstandelijke beperking speciaal uitgenodigd worden en in de viering betrokken worden.

Voor vervoer naar de Benedictus en Bernadette, de Bonifatius- en de Martinuskerk zijn er mensen beschikbaar die bereid zijn hen die slecht te been zijn te vervoeren.

Binnen de gemeenten waarbinnen de parochies liggen bestaan afdelingen van de KBO en de Zonnebloem die ook aandacht hebben voor ouderen en zieken. Momenteel is het contact met deze organisaties incidenteel.

4. Bewustwording en leniging van nood in de wereld

Aandacht hebben voor wereldwijde noden is vanouds het terrein van de MOV (Missie, Ontwikkeling en Vrede). De parochies Bonifatius, Sint Maarten en Trinitas kennen ieder een eigen werkgroep MOV. Deze drie werkgroepen werken nauw met elkaar samen en presenteren zich binnen de federatie als de gezamenlijke werkgroep MOV.

In de parochies wordt er jaarlijks gecollecteerd voor de Bisschoppelijke Adventsactie, de Vastenactie, de Nederlandse missionarissen, PAX en Missio. De werkgroep MOV ondersteunt deze acties met posters, folders, berichten in Kerk aan de Vliet en de weekbrief en andere activiteiten om de bewustwording bij de parochianen te vergroten. Vanuit de parochies Sint Maarten en Trinitas wordt er jaarlijks via bemiddeling door Missio financieel bijgedragen aan de opleiding van een priesterstudent in een ontwikkelingsland.

In de Veertigdagentijd worden er in de parochies Sint Maarten en Trinitas vastensoepmaaltijden georganiseerd ter ondersteuning van de Vastenactie. In Leidschendam is dit in samenwerking met de PKN-gemeente. In de Bonifatiusparochie is er ter ondersteuning van de Vastenactie een sobere maaltijd in de Benedictus en Bernadettekerk. De Vormseljongeren hebben een actieve rol bij het tot stand komen van deze maaltijd. Ook worden zij betrokken bij het bereiden en uitdelen van een van de vastensoepmaaltijden in de Sint Maarten en Trinitas. De Trinitasparochie kent jaarlijks een klaverjasavond in De Haard ter ondersteuning van het Vastenactieproject. Elk jaar zijn er wel enkele scholen binnen de beide parochies die zich aansluiten bij het Vastenactieproject, maar niet meer elke school doet elk jaar mee. Daarom is er – anders dan in het verleden – geen gezamenlijke afsluiting van de Vastenactie door de verschillende scholen.

Naast het schenken van de eerder genoemde bijdrage van de IPCI aan de missionarissen en missionair werkers afkomstig uit de eigen gemeenschap onderhoudt de werkgroep MOV ook een regelmatig contact met deze mensen.

Jaarlijks is er binnen de federatie tijdens de Vredesweek in september aandacht voor vrede in de wereld. De werkgroep MOV werkt dan mee aan de invulling van de weekendvieringen. Verder is er een deurcollecte voor

PAX en wordt met onder meer de verkoop van vredesvlaggen en vredeskaarsen de aandacht op vredesproblemen gevestigd.

Aandacht voor duurzaamheid en behoud van de schepping valt ook in deze categorie. Wereldwijd zijn vooral de armen het slachtoffer van milieuverontreiniging en klimaatverandering. Jaarlijks wordt in de buurt van 1 september (Wereldgebedsdag voor het behoud van de schepping) aandacht aan dit onderwerp besteed.

5. Bevordering van de diaconale houding van de parochianen

Diaconale activiteiten zijn gericht op het lenigen van de nood van de naaste. Het verrichten van deze liefdeswerken kent twee kanten. Er zijn twee partijen in het geding: de gever en de ontvanger. Christelijke naastenliefde is meer dan een probleem oplossen. Het is een daad van liefde. Zo ontstaat er ook een relatie tussen gever en ontvanger, een relatie die wezenlijk gelijkwaardig is. Een echte daad van liefde bestaat niet zonder gelijkwaardigheid.

Een te grote gerichtheid op het oplossen van problemen kan er toe leiden dat de hulpverlening puur instrumenteel wordt en de liefde uit het zicht verdwijnt. We zien dit probleem met name zich voordoen daar waar er sprake is van een overmaat aan regelgeving.

Naast aandacht voor de noden moet er vanuit de Kerk ook altijd aandacht zijn voor de bevordering van de diaconale houding van de parochianen. Met de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (Lc 10,25-37) maakt Jezus duidelijk dat de vraag niet is *"Wie is mijn naaste?"*, maar dat de vraag moet zijn *"Voor wie ben ik een naaste?"*. Hier ligt primair een opdracht voor de voorgangers om met de verkondiging hier aandacht aan te schenken. Ook het oproepen tot gebed past in dit kader. Voor elkaar bidden bouwt een liefdevolle relatie op. Zo dient elke actie vanuit de Kerk ook altijd vergezeld te gaan van het gebed in de voorbede.

De uitvoerende diaconale organen van de parochie hebben hierin ook een taak. Zij dienen bij het lenigen van noden hun medeparochianen te betrekken. Dit gebeurt doordat zij hun werk in algemene bewoordingen on-

der de aandacht van de parochianen brengen en door hen uit te nodigen via bijvoorbeeld collectes concreet hun bijdrage te leveren. Iedere christen wordt geroepen tot naastenliefde. Ieder wordt gevraagd er te zijn voor de medemens. Uiteindelijk gaat het er niet om dat de parochie diaconaal is maar dat de parochianen diaconaal zijn, dat zij op die manier leerlingen van Jezus Christus en goede en gelukkige mensen zijn. De diaconale organen zijn er om de parochianen hierin te ondersteunen en om de krachten te bundelen en daardoor doelmatiger te kunnen handelen.

Tenslotte moet er ook in het catecheseprogramma aandacht zijn voor liefdadigheid, dienstbaarheid en barmhartigheid. Een groep die hier bijzondere aandacht vraagt zijn de kinderen en jongeren. Hen moet de kans geboden worden zich daadwerkelijk te oefenen in een diaconale houding. Zij hebben het nodig te ervaren dat je er zelf blij van wordt als je iemand anders blij maakt. Momenteel is de betrokkenheid van kinderen en jongeren beperkt. Zij helpen bij de jaarlijkse sobere maaltijd en de vastensoep in de Veertigdagentijd. Er worden in alle parochies palmpaasstokken gemaakt en bij zieken en ouderen gebracht en er lopen enkele acties op een aantal scholen. De komende tijd wordt getracht dit verder uit te bouwen.

6. De organisatie van het diaconale werkveld

Het uitvoeren van de bovengenoemde activiteiten vraagt de inzet van vele vrijwilligers. Daarnaast is er ook de bemoeienis vanuit het pastoraal team. Hieronder wordt een beeld geschetst van de organisatie van het diaconale werkveld.

Zoals hierboven al is gemeld zijn de PCI en IPCI zelfstandige rechtspersonen binnen de parochies. Daarnaast dragen de parochiebesturen en het pastoraal team verantwoordelijkheid voor het gestalte geven aan de caritas binnen de parochies. Voor de parochiebesturen is dit vooral een voorwaardescheppende rol. Binnen het pastoraal team is een van de leden belast met de verantwoordelijkheid voor dit werkveld: de taakveldpastor. Hij wordt hierin bijgestaan door twee taakveldcoördinatoren, een voor de Bonifatiusparochie en een voor Sint Maarten en Trinitas.

De taakveldpastor en de taakveldcoördinatoren onderhouden het contact met de parochiële werkgroepen en met de PCI en IPCI. Hun rol binnen de parochies is beleidsmatig, stimulerend, coördinerend en ondersteunend.

De uitvoering ligt zoveel mogelijk in handen van vrijwilligers al dan niet georganiseerd in werkgroepen. Afgezien van PCI en IPCI draagt de pastoor van de parochie de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor alle pastorale handelen binnen en vanuit de parochie, dus ook voor de diaconale activiteiten. De financiële verantwoordelijkheid ligt bij het parochiebestuur. De taakveldpastor en de taakveldvrijwilligers zijn de verbindende schakels tussen vrijwilligers en eindverantwoordelijken.

De Bonifatiusparochie kent de volgende werkgroepen: Zieken en Ouderenbezoek, Nabestaandenbezoek, Maaltijden en MOV.

Binnen deze parochie zijn er twee uitgiftepunten van de Voedselbank waarmee vanuit de parochie wordt samengewerkt en waarbij parochianen actief betrokken zijn. Zij vallen niet onder de verantwoordelijkheid van de parochie.

De Sint Maarten- en Trinitaparochie kennen de volgende gezamenlijke werkgroepen: Volwassenenpastoraat, Nabestaandenbezoek, MOV, Justitiepastoraat en Verstandelijk beperkten.

Binnen de federatie vindt er binnen het Breed Diaconaal Beraad afstemming plaats van de verschillende diaconale activiteiten op elkaar.

Parochianen die willen bijdragen aan de uitvoering van de genoemde activiteiten kunnen zich aansluiten bij bovengenoemde werkgroepen. Ook zijn nieuwe ideeën en initiatieven altijd welkom. U kunt hiervoor terecht bij de taakveldpastor en de taakveldvrijwilligers.

Frans Aarts	taakveldcoördinator Sint Maarten en Trinitas
Tonny Smeele	taakveldcoördinator H. Bonifatiusparochie
Pier Tolsma, diaken	taakveldpastor